

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MICHAL BOBEK
prednesené 5. februára 2019¹

Vec C-646/17

**Trestné konanie
proti
Gianlucovi Morovi**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale di Brindisi (súd v Brindisi, Taliansko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Právo na informácie v trestnom konaní – Zmena obvinenia, pokiaľ ide o kvalifikáciu skutku – Nemožnosť požiadať o uzavretie dohody o vine a treste po začatí hlavného pojednávania“

I. Úvod

1. Pán Moro (ďalej len „žalovaný“) bol obvinený z trestného činu nakladania s výnosom z trestnej činnosti, konkrétne s odcudzenými zlatými šperkmi. V priebehu pojednávania sa obžalovaný priznal, že v skutočnosti to bol on, kto tieto šperky ukradol. Po svojom priznaní mu bolo oznámené, že skutky, z ktorých spáchania bol obžalovaný, by mohli byť prekvalifikované a obvinenie zmenené na trestný čin krádeže.

2. Žalovaný následne požiadal o uzavretie dohody o vine a treste v talianskych právnych predpisoch známej ako „patteggiamento“. Táto žiadosť bola zamietnutá, pretože podľa Codice di procedura penale (trestný zákon) musí byť žiadosť o uplatnenie tohto postupu v zásade predložená pred začatím hlavného pojednávania, prinajmenšom v prípadoch, v ktorých došlo k jednoduchej zmene právnej kvalifikácie skutku na rozdiel od zmeny skutkovej podstaty.

3. Tribunale di Brindisi (súd v Brindisi) má pochybnosti o tom, či sú takéto vnútroštátne právne predpisy v súlade s ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa práv na obhajobu obvinených osôb, a najmä s niekoľkými ustanoveniami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní (smernica 2012/13)². Okrem potreby zistiť presný rozsah konkrétnych povinností vyplývajúcich z práva na bezodkladné poskytnutie informácií o akejkoľvek zmene obvinenia tak, ako je zakotvené v tejto smernici, prierezové otázky nastolené v prejednávanej veci sú nasledujúce: aký je vlastne rozsah pôsobnosti tejto smernice ako takej? Akú úlohu zohráva Charta Únie pri výklade takýchto procesných práv?

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Smernica z 22. mája 2012(Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 13).

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. Článok 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) stanovuje, že „každý, kto je obvinený, má zaručené právo na obhajobu“.

5. Podľa odôvodnenia 3 smernice 2012/13 „uplatňovanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach vychádza z predpokladu, že členské štáty si vzájomne dôverujú v systémoch trestného súdnictva ostatných členských štátov. Rozsah vzájomného uznávania závisí vo veľkej miere od viacerých parametrov, medzi ktoré patria mechanizmy ochrany práv podozrivých alebo obvinených osôb a spoločné minimálne štandardy potrebné pre jednoduchšie uplatňovanie zásady vzájomného uznávania“.

6. Podľa odôvodnenia 8 „posilňovanie vzájomnej dôvery si vyžaduje podrobné pravidlá na ochranu procesných práv a záruk vyplývajúcich z charty a z EDĽP“.

7. Podľa odôvodnenia 10 „spoločné minimálne pravidlá by mali viesť k vyššej dôvere v systémy trestného súdnictva všetkých členských štátov, čo by následne malo viesť k efektívnejšej justičnej spolupráci v atmosfére vzájomnej dôvery. Uvedené spoločné minimálne pravidlá by sa mali ustanoviť v oblasti informácií v trestnom konaní“.

8. Podľa odôvodnenia 29, „ak sa v priebehu trestného konania zmenia skutočnosti, na základe ktorých bolo voči podozrivým alebo obvineným osobám vznesené obvinenie, do takej miery, že sa tým výrazne zmení jej postavenie, malo by sa im to oznámiť, ak je to potrebné na zaručenie spravodlivého konania, a to v čase, ktorý im umožní účinné uplatňovanie práva na obhajobu“.

9. Podľa svojho článku 1 smernica 2012/13 „stanovuj[e] pravidlá týkajúce sa práva na informácie podozrivých alebo obvinených osôb o ich právach v trestnom konaní a o obvinení vznesenom voči nim. Smernica taktiež stanovuje pravidlá týkajúce sa práva na informácie o právach osôb zatknutých v súvislosti s vykonaním európskeho zatykača“.

10. Podľa svojho článku 2 ods. 1 sa smernica 2012/13 vzťahuje „na akékoľvek osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o otázke, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, vrátane prípadného vynesenia rozsudku a rozhodnutia o opravnom prostriedku“.

11. Článok 3 smernice 2012/13 má názov „Právo na informácie o právach“. Znie takto:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám poskytli bezodkladne informácie aspoň o uvedených procesných právach uplatniteľných podľa vnútroštátneho práva s cieľom umožniť ich účinné uplatňovanie:

- a) právo na prístup k advokátovi;
- b) nárok na bezplatné právne poradenstvo a podmienky poskytnutia takéhoto poradenstva;
- c) právo na informácie o obvinení v súlade s článkom 6;
- d) právo na tlmočenie a preklad;
- e) právo nevypovedať.

2. Členské štáty zabezpečia, aby sa informácie poskytnuté podľa odseku 1 podali v jednoduchej a prístupnej forme, ústne alebo písomne, pričom sa prihliada na akékoľvek konkrétne potreby podozrivých zraniteľných osôb alebo obvinených zraniteľných osôb.“

12. Článok 6 smernice 2012/13 má názov „Právo na informácie o obvinení“ a znie takto:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivým alebo obvineným osobám boli poskytnuté informácie o trestnom čine, zo spáchania ktorého sú podozrivé alebo obvinené. Tieto informácie sa poskytnú bezodkladne v takom rozsahu, aký je potrebný na zaručenie spravodlivého konania a účinné uplatnenie práva na obhajobu.

2. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú zatknuté alebo zadržané, boli informované o dôvodoch zatknutia alebo zadržania vrátane trestného činu, z ktorého spáchania sú podozrivé alebo obvinené.

3. Členské štáty zabezpečia, aby sa najneskôr pri podaní obžaloby súdu poskytli podrobné informácie o obvinení vrátane povahy a právnej kvalifikácie predmetného trestného činu, ako aj povahy predpokladanej účasti obvinenej osoby na spáchaní tohto činu.

4. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby boli bezodkladne informované o akýchkoľvek zmenách, ktoré sa týkajú informácií, ktoré im boli poskytnuté v súlade s týmto článkom, ak je to potrebné na zaručenie spravodlivého konania.“

B. Talianske právo

13. Podľa článku 444 Codice di procedura penale (trestný poriadok) (ďalej len „TP“), nazvaného „Uloženie trestu na základe dohody o vine a treste“ [tzv. „patteggiamento“], môže obvinená osoba a prokurátor požiadať súd o uplatnenie alternatívneho trestu (vhodného druhu a s trvaním, ktoré je primerané), peňažného trestu, zníženého až o tretinu, alebo trestu odňatia slobody, ktorý vzhľadom na okolnosti a po znížení o jednu tretinu nepresiahne päť rokov, vrátane prípadu, ak okrem tohto trestu bol uložený aj finančný trest.

14. V článku 552 TP sa stanovuje, že predvolanie musí spĺňať určité náležitosti, v opačnom prípade bude neplatné. Najmä musí obsahovať „jasnú a presnú formuláciu trestného činu, príťažujúcich okolností a skutočností, ktoré môžu viesť k uplatneniu ochranných opatrení, s uvedením príslušných ustanovení zákona“. Uvedené predvolanie sa doručuje obvinenej osobe, jej obhajcovi a poškodenému aspoň 60 dní pred pojednávaním na súde.

15. Článok 555 TP, nazvaný „Pojednávanie na súde po priamom predvolaní, ktorým je osoba zároveň informovaná o podanej obžalobe“, uvádza, že obvinená osoba alebo prokurátor môžu pred začatím hlavného pojednávania podať žiadosť upravenú v článku 444 TP.

16. V článku 516 TP („Zmena obvinenia“) sa stanovuje, že „ak sa v priebehu hlavného pojednávania preukáže, že došlo k spáchaniu iného skutku, než aký je opísaný v predvolaní, ktorým je osoba zároveň informovaná o podanej obžalobe, pričom vec nepatrí do právomoci vyššieho súdu, prokurátor obžalobu zmení a sťiha obvineného za príslušný skutok...“.

17. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania Corte Costituzionale (Ústavný súd, Taliansko) vyhlásil článok 516 TP za protiústavný, takže obžalovaná osoba nemala právo v priebehu hlavného pojednávania požiadať o uzavretie dohody o vine a treste, ak v podstate došlo k skutkovým zmenám obžaloby. Toto vyhlásenie Corte Costituzionale (Ústavný súd) sa teda netýkalo situácie, keď došlo

k zmene právnej kvalifikácie skutku.³

18. Napokon podľa článku 521 TP môže súd priznať skutku inú právnu kvalifikáciu, než bola uvedená v obžalobe. Ak sa však skutok líši od daného opisu alebo ak existuje nové trestné stíhanie, súd musí nariadiť vrátenie spisov v prejednávanej veci späť prokurátorovi.

III. Skutkový stav, vnútroštátne konanie a prejudiciálne otázky

19. Predvolaním z 1. apríla 2016, ktorým je osoba zároveň informovaná o podanej obžalobe, bolo voči pánovi obžalovanému začaté trestné konanie. Bol obvinený z nakladania s výnosom z trestnej činnosti. Zlaté šperky údajne získal od neznámych osôb. Tieto šperky boli odcudzené pánovi Legrottagliemu (ďalej len „poškodený v konaní vo veci samej“). Obžalovaný bol obvinený z toho, že na dosiahnutie zisku ich postúpil podniku, ktorý kupuje a predáva zlato.

20. Na pojednávaní 13. októbra 2017 obžalovaný priznal, že krádež spáchal on sám. V dôsledku toho mu bolo oznámené, že skutok, z ktorého spáchania bol obvinený, môže byť prekvalifikovaný z „nakladania s výnosom z trestnej činnosti“ na „krádež s priťažujúcimi okolnosťami“, pretože krádežou bola spôsobená významná hospodárska strata.

21. Vzhľadom na túto možnosť obvinený požiadal o uzavretie dohody o vine a treste podľa článku 444 TP postupom „patteggiamento“. Tento postup umožňuje obvinenému dojednať určité výhody vrátane zníženia trestu až o tretinu, oslobodenia od platenia trov konania a zahladenie trestného činu, ak sa obvinený počas určitého časového obdobia nedopustí trestného činu alebo prečinu rovnakej povahy.

22. Žiadosť o uloženie trestu na základe dohody o vine a treste musí byť v zásade podaná pred začatím hlavného pojednávania. Neskôr je prípustná iba vtedy, ak bolo obvinenie zmenené na základe novej alebo odlišnej skutkovej podstaty voči obvinenej osobe. Naopak, táto žiadosť nie je prípustná v štádiu konania, keď „iba“ dochádza k zmene právnej kvalifikácie rovnakých skutkov.

23. Vzhľadom na to, že zmena obvinenia žalovaného mala právnu (a nie faktickú) povahu⁴, vnútroštátny súd sa domnieva, že žiadosť žalovaného o uzavretie dohody o vine a treste musí byť zamietnutá, pretože bola vykonaná po uplynutí príslušnej lehoty. Vnútroštátny súd dodáva, že prokurátor nemal v úmysle vykonať formálnu zmenu obvinenia v súlade s článkom 516 TP a rozhodnutie o právnej kvalifikácii skutku prenechal súdu.

24. Za týchto okolností Tribunale di Brindisi (súd v Brindisi) rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa článok 2 ods. 1, článok 3 ods. 1 písm. c) a článok 6 ods. 1, 2 a 3 smernice 2012/13, ako aj článok 48 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že bránia trestným procesným ustanoveniam členského štátu, na základe ktorých sa procesné záruky týkajúce sa obhajoby poskytujú z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska po zmene obžaloby rôznym spôsobom v závislosti od toho, či sa predmetná zmena týka skutkových aspektov obžaloby, alebo právnej kvalifikácie žalovaného skutku, a to najmä s tým dôsledkom, že iba v prípade zmeny skutkovej podstaty sa obžalovanému umožňuje, aby navrhol zvýhodňujúce alternatívne uloženie trestu dohodnutého v dohode o vine a treste (tzv. postup ‚patteggiamento‘)?“

³ Domnievam sa preto, že vyhlásenie protiústavnosti článku 516 TP a následné zmeny v uplatňovaní tohto ustanovenia sa nezdajú byť uplatniteľné na skutkové okolnosti prejednávanej veci.

⁴ Pre úplnosť musím pripustiť, že mi nie je bezprostredne zrejmé, ako by vzhľadom na ich odlišnú povahu mohli byť objektívne prvky trestného činu (*actus reus*) „krádeže“ v plnom rozsahu zistené na základe objektívnych prvkov trestného činu „nakladania s výnosom z trestnej činnosti“ bez toho, aby bolo potrebné zistiť ďalšie skutočnosti. Vnútroštátny súd však výslovne tvrdí, že to možné je, či už na základe vnútroštátneho práva, alebo konkrétneho skutkového kontextu prejednávanej veci. Preto považujem za dané, že došlo „iba“ k zmene *právnej kvalifikácie*, nie k zmene *skutkovej podstaty* uvedenej v obvinení.

25. Písomné návrhy predložil poškodený v konaní vo veci samej, talianska, maďarská, holandská a poľská vláda a Komisia. Talianska vláda a Komisia predniesli ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 14. novembra 2018.

IV. Posúdenie

26. Tieto návrhy sa skladajú z troch častí. Najprv sa budem zaoberať otázkou, či sa smernica 2012/13 vzťahuje na danú situáciu napriek tomu, že absentuje zjavný cezhraničný rozmer (A). Následne sa budem venovať veci samej. Vnútroštátny súd žiada Súdny dvor, aby svoju analýzu vykonal vo svetle smernice 2012/13 a článku 48 Charty. Je diskutabilné, či uvedený súd navrhuje, aby sa analýza vykonávala samostatne, alebo skôr to, že príslušné ustanovenia smernice 2012/13 by sa mali posudzovať v spojení s článkom 48 Charty. V záujme jasnosti uprednostňujem riešenie dosahu oboch právnych nástrojov na prejednávanej veci osobitne. Preto sa následne budem zaoberať ustanoveniami smernice 2012/13, najmä jej článku 6 ods. 4, ktoré považujem za relevantné ustanovenie na zodpovedanie položenej prejudiciálnej otázky. Navrhujem, že toto ustanovenie nevyklučuje predmetné vnútroštátne ustanovenia (B). Po tretie a na záver dospejem k záveru, že článok 48 ods. 2 Charty tento výsledok nemení (C).

A. Uplatniteľnosť smernice 2012/13 (a právomoc Súdneho dvora v prejednávanej veci)

27. Talianska a poľská vláda vzniesli v prejednávanej veci dve námietky voči právomoci Súdneho dvora.

28. Na jednej strane poľská vláda uvádza, že položená prejudiciálna otázka sa netýka toho, či bol žalovaný bezodkladne informovaný o zmene obvinenia. Otázka vo vnútroštátnom konaní sa týka skôr absencie možnosti požiadať o postup dohody o vine a treste v danom štádiu konania. Keďže však právo Únie nestanovuje žiadne podmienky týkajúce sa uplatňovania takéhoto postupu, táto záležitosť nespadá do pôsobnosti práva Únie, a preto Súdny dvor nie je príslušný.

29. Samozrejme, súhlasím s poľskou vládou, že smernica 2012/13 neobsahuje ustanovenie s názvom „podmienky prístupu k postupu dohody o vine a treste“. Na základe jednoznačného znenia článku 1 a článku 2 ods. 1 však nie je pochýb o tom, že smernica 2012/13 sa vo všeobecnosti uplatňuje *ratione materiae* na danú situáciu. Je sporné, či táto smernica ukladá členským štátom *konkrétne* povinnosti na základe článku 6 a právo na informácie o obvinení vrátane zmien obvinenia v osobitnom kontexte vnútroštátneho konania. To je však diskusia o veci samej, ktorou sa zaoberám nižšie v časti B.

30. Na druhej strane talianska vláda namieta voči príslušnosti Súdneho dvora, pretože sa domnieva, že v situácii vo vnútroštátnom konaní absentuje cezhraničný prvok. Zdá sa, že celá relevantná skutková podstata súvisí výlučne s Talianskom. Z tohto dôvodu talianska vláda tvrdí, že Súdny dvor nie je v tejto veci príslušný, pretože pôsobnosť smernice 2012/13 (a tým aj príslušná interpretačná právomoc Súdneho dvora) sa obmedzuje na záležitosti s cezhraničným rozmerom.

31. Toto tvrdenie je založené na znení článku 82 ods. 2 ZFEÚ, ktorý je právnym základom smernice 2012/13. Toto ustanovenie uvádza, že „Európsky parlament a Rada môžu... prostredníctvom smerníc ustanoviť minimálne pravidlá s cieľom uľahčiť v potrebnom rozsahu vzájomné uznávanie rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ako aj policajnú a justičnú spoluprácu v trestných veciach, ktoré majú cezhraničný rozmer. ...“. Tiež uvádza, že tieto smernice „sa týkajú“ „a) vzájomnej prípustnosti dôkazov medzi členskými štátmi; b) práv jednotlivcov v trestnom konaní; c) práv obetí trestných činov; d) ďalších osobitných aspektov trestného konania, ktoré Rada vopred určí rozhodnutím...“⁵.

5 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

32. Talianska vláda vysvetľuje, že použitie pojmu „cezhraničný“ v článku 82 ods. 2 ZFEÚ znamená, že pôsobnosť akýchkoľvek sekundárnych právnych predpisov založených na tomto ustanovení by sa mala obmedziť na situácie s cezhraničným rozmerom.

33. Tento argument ma nepresvedčuje.

34. Súdny dvor doteraz vykladal smernicu 2012/13 v troch veciach.⁶ Najmä vo veci Kolev⁷ sa nezdá, že by existoval akýkoľvek rozpoznateľný cezhraničný prvok. Táto vec sa týkala colníkov v Bulharsku, ktorí boli v Bulharsku stíhaní za účasť na zločineckom sprisahaní tým, že od vodičov vozidiel, ktoré prekračovali hranicu z Turecka, požadovali úplatky. Pokiaľ sa netvrdí, že prijímanie úplatkov na (vonkajšej) hranici Únie zakladá cezhraničný prvok, zdá sa, že v tejto veci skutočne absentoval akýkoľvek cezhraničný rozmer.

35. V tejto súvislosti je správne pripustiť, že otázku, či by uplatňovanie smernice 2012/13 malo závisieť od cezhraničného rozmeru, Súdny dvor zatiaľ ešte priamo neriešil.

36. Na prvý pohľad a analyzovaný samostatne by článok 82 ods. 2 ZFEÚ pravdepodobne mohol viesť k tvrdeniu, že skutok založený na tomto ustanovení by sa mal uplatňovať iba na situácie s „cezhraničným rozmerom“. Platilo by to v prípade, ak by sa pojem „cezhraničný“ nachádzajúci sa v prvej polovici prvej vety tohto ustanovenia mal chápať tak, že sa vzťahuje na celý článok 82 ods. 2 ZFEÚ (teda na aspekt justičnej spolupráce a aspekt harmonizácie, ktorý je uvedený v druhej polovici tejto vety).

37. Ďalšie posúdenie znenia smernice 2012/13, predovšetkým však jej cieľa a kontextu, však vedie k inému záveru.

38. Po prvé, vzhľadom na *znenie* je pôsobnosť smernice 2012/13 všeobecná. Neobmedzuje sa na cezhraničné situácie ani nie je obmedzená cezhraničnými situáciami.⁸ Jej prvý článok (ktorý definuje predmet smernice 2012/13) pozostáva z dvoch viet. Prvá je všeobecná. Druhá dodáva, že daná smernica sa vzťahuje *aj* na osoby podliehajúce európskemu zatykaču (ďalej len „EZ“).⁹ Týmto dodatočným objasnením druhá veta iba zdôrazňuje (nevyhnutne všeobecný) rozsah prvej vety prvého článku. Článok 2 ods. 1, ktorý definuje rozsah pôsobnosti smernice, je rovnako všeobecný: neupravuje žiadne obmedzenie vo forme potreby cezhraničného prvku.¹⁰

39. Po druhé, pokiaľ ide o *cieľ (ciele)*, z odôvodnení 3, 8, 10 a 20 vyplýva, že smernica 2012/13 stanovuje *spoločné minimálne štandardy*, ktoré sa majú uplatňovať v oblasti informácií o právach a povahe obvinenia, ktoré sa majú poskytovať osobám podozrivým alebo obvineným zo spáchania trestného činu. Cieľom je zlepšiť vzájomnú dôveru medzi členskými štátmi.¹¹ Takto sa prostredníctvom harmonizácie štandardov uplatniteľných na konkrétne aspekty trestného konania vytvára *atmosféra vzájomnej dôvery* v systémoch trestného práva členských štátov.

6 Rozsudky z 15. októbra 2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686); z 22. marca 2017, Tranca a i. (C-124/16, C-188/16 a C-213/16, EU:C:2017:228), a z 5. júna 2018, Kolev a i. (C-612/15, EU:C:2018:392).

7 Rozsudok z 5. júna 2018, Kolev a i. (C-612/15, EU:C:2018:392).

8 Jediný odkaz na cezhraničný rozmer je v smernici 2012/13 uvedený v odôvodnení 9, ktoré však iba opakuje článok 82 ods. 2 ZFEÚ.

9 Podľa rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34).

10 Na porovnanie pozrite napríklad znenie smernice Rady 2004/80/ES z 29. apríla 2004 o náhradách obetiam trestnej činnosti (Ú. v. EÚ L 261, 2004, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 65) (prijatej na základe článku 308 ZES), ktorá sa odvoláva na cezhraničný rozmer, a ako to vyplýva aj z názvu kapitoly I „Prístup k odškodneniu v cezhraničných situáciách“. Na základe tohto znenia Súdny dvor dospel k záveru, že táto smernica sa *nemôže* uplatniť v domácich situáciách. Pozri uznesenie Súdneho dvora z 30. januára 2014, C (C-122/13, EU:C:2014:59), ktoré odkazuje na rozsudok z 28. júna 2007, Dell'Orto (C-467/05, EU:C:2007:395, body 57 a 59).

11 Pozri tiež rozsudky z 5. júna 2018, Kolev a i. (C-612/15, EU:C:2018:392, body 88 a 89), a z 19. septembra 2018, Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, bod 46).

40. Táto harmonizácia následne prispieva k lepšiemu fungovaniu iných nástrojov práva Únie, ktoré sledujú cieľ „konkrétnej“ justičnej spolupráce: ak vznikne potreba spolupráce v trestných veciach napríklad v rámci rámcového rozhodnutia o EZ, vykonávajúci členský štát sa môže spoľahnúť, že postup v dožadujúcom členskom štáte splnil alebo splní určité štandardy.¹²

41. Čiže *nezávisle* od existencie *akejkoľvek špecifickej situácie cezhraničnej spolupráce* medzi orgánmi dvoch členských štátov je cieľom sledovaným touto harmonizáciou vytvoriť rovnaké podmienky, v rámci ktorých sú zaručené určité minimálne procesné štandardy. Týmto spôsobom, *keď* vznikne potreba konkrétneho prípadu cezhraničnej spolupráce, príslušné orgány si budú môcť vzájomne dôverovať v prípade systémov trestného práva, pokiaľ ide o existenciu takýchto procesných záruk, aby mohla byť justičná spolupráca účinnejšia.¹³

42. Z týchto úvah vyplýva, že účel stanovenia takýchto *všeobecných a predchádzajúcich* štandardov je odlišný a v skutočnosti je do značnej miery nezávislý od existencie *neskoršieho a špecifického* cezhraničného prvku v konkrétnom prípade. Obrazne povedané, je to ako budovanie mostov: prvotným impulzom na vybudovanie takejto stavby mohol skutočne byť záujem určitej skupiny obchodníkov na cestovaní medzi dvoma konkrétnymi mestami nachádzajúcimi sa na každej strane rieky. Most však po svojom sprístupnení na verejné použitie zabezpečuje celú dopravu plynúcu cez rieku bez ohľadu na to, kto cestuje na aké miesto.

43. Po tretie, pokiaľ ide o širší legislatívny *kontext* smernice 2012/13, treba zdôrazniť, že podobná otázka, či uplatniteľnosť smernice 2012/13 závisí od existencie cezhraničného rozmeru, by vznikla aj vo vzťahu k iným smerniciam, ktoré boli prijaté v rámci tzv. Plánu na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní v rámci Štokholmského programu¹⁴ a ktoré majú rovnaký právny základ ako smernica 2012/13.¹⁵ Znenie týchto smerníc je vo všeobecnosti skoncipované podobne ako znenie smernice 2012/13 a nepotvrďuje ani nevylučuje uplatniteľnosť týchto nástrojov na vnútorné situácie. V podobnom duchu Súdny dvor vyložil niektoré z týchto nástrojov vo veciach, ktoré sa týkali výlučne vnútroštátnych situácií.¹⁶

44. S prihliadnutím na tieto úvahy je pre mňa výsledok pomerne zřejmý: uplatniteľnosť smernice 2012/13 nevyžaduje, aby v konkrétnej veci pred vnútroštátnym sudcom existoval cezhraničný rozmer.

45. Existuje však jeden dodatočný (a pomerne závažný) argument, ktorý preukazuje, prečo s uplatniteľnosťou takejto smernice nemôže byť spojená podmienka cezhraničného rozmeru v konkrétnej veci, a to: (ne)logický dôsledok, ktorý by to malo, ak by s ňou bola spojená.

12 Pozri tiež návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve na informácie v trestnom konaní COM(2010) 392 v konečnom znení, bod 4 *in fine* a bod 16. Chápanie všeobecnej uplatniteľnosti smernice sa tiež nachádza v dokumente obsahujúcom posúdenie vplyvu, ktorý je priložený k vyššie uvedenému návrhu SEC(2010) 907, s. 10.

13 Pričom táto spolupráca je jedným z hlavných črt právneho poriadku Únie, ako to Súdny dvor pripomína v inom kontexte v stanovisku 2/13 (*Pristúpenie Európskej únie k EDLP*) z 18. decembra 2014 (EU:C:2014:2454, body 191 a 192).

14 Uznesenie Rady a Európskej rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní (Ú. v. EÚ C 295, 2009, s. 1), „Štokholmský program – otvorená a bezpečná Európa, ktorá slúži občanom a chráni ich“, bod 2.4 (Ú. v. EÚ C 115, 2010, s. 1).

15 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 2010, s. 1); smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 2013, s. 1); smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1); smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači (Ú. v. EÚ L 297, 2016, s. 1); smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 132, 2016, s. 1); smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 335, 2011, s. 1).

16 Pozri rozsudky z 27. októbra 2016, Milev (C-439/16 PPU, EU:C:2016:818), a z 19. septembra 2018, Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732), ktorými sa vykladá smernica 2016/343, už citovaná v poznámke pod čiarou č. 15.

46. Ako vyplýva z písomných podaní a ako bolo ďalej preskúmané v rokovaní na pojednávaní, existujú dva spôsoby, ktorými by sa mohol vymedziť potenciálny cezhraničný prvok, ktorý by bol potrebný na uplatniteľnosť smernice 2012/13.

47. Po prvé, bolo by možné navrhnúť, aby sa uplatniteľnosť smernice 2012/13 obmedzila na trestné konania, ktoré sa týkajú trestných činov upravených právnymi predpismi Únie prijatými na základe zoznamu obsiahnutého v článku 83 ods. 1 ZFEÚ alebo ďalej rozšírenými podľa článku 83 ods. 2 ZFEÚ jednotlivými nástrojmi. Logika by v tomto smere bola taká, že zákonodarca Únie smerodajne uviedol, že práve tieto trestné činy budú mať cezhraničný rozmer, pretože táto charakteristika je uvedená aj v článku 83 ods. 1 ZFEÚ.

48. Takýto argument však nemožno vyvodiť zo spoločného výkladu článku 82 ods. 2 a článku 83 ZFEÚ. Zatiaľ čo článok 82 ods. 2 predstavuje právny základ pre harmonizáciu *procesných* aspektov trestného práva v kontexte a na účely vzájomného uznávania a justičnej spolupráce, článok 83 je právnym základom pre harmonizáciu *hmotnoprávných* prvkov trestného práva a trestných činov. Obe tieto ustanovenia majú teda svoj vlastný rozsah pôsobnosti. Jednoducho povedané, týkajú sa rôznych záležitostí.

49. Po druhé, bolo by možné navrhnúť, aby sa uplatniteľnosť smernice 2012/13 obmedzila na trestné konania, ktoré sa týkajú trestných činov, ktoré obsahujú určité cezhraničné prvky, aj keď sú vymedzené na vnútroštátnej úrovni.

50. To následne vedie k otázke, ako by bol takýto cezhraničný prvok v trestnom čine vymedzený. Čo by predstavovalo „euro-krádež“ alebo „euro-vraždu“? Bolo by dostatočné, ak by mali cezhraničný rozmer objektívne prvky trestného činu? Mala by mať teda obeť alebo páchateľ (alebo dokonca akákoľvek iná zúčastnená osoba) svoj obvyklý pobyt v inom členskom štáte? Záležalo by na tom, odkiaľ pochádza vražedná zbraň? Čerpajúc inšpiráciu z logiky judikatúry súvisiacej s voľným pohybom, došlo by k cezhraničnému trestnému činu, ak by obeť, ako aj páchateľ mali bydlisko v tom istom členskom štáte, ale vražedná zbraň by bola vyrobená v inom členskom štáte?

51. Za predpokladu, že v tomto ohľade je možné dohodnúť sa na správnom vymedzujúcom kritériu (čo by bolo potrebné urobiť iným spôsobom, pokiaľ ide o rôzne trestné činy, so zohľadnením osobitostí ich konštitutívnych prvkov), znamenalo by to, že členský štát by mohol upraviť dva súbory procesných pravidiel, ktoré by sa uplatňovali alternatívne, v závislosti od toho, či je predmetná trestnoprávna vec „výlučne vnútroštátna“, alebo „cezhraničná“? Čo by sa stalo, ak by bol cezhraničný prvok identifikovaný až v neskoršom štádiu trestného konania, v rámci ktorého sa posudzovali iba „výlučne vnútroštátne“ trestné ustanovenia? Bolo by nutné celý postup zopakovať podľa „iného“ súboru procesných právnych predpisov?

52. Je teda dosť logické, aby existoval iba jeden súbor trestných pravidiel, ktoré musia byť vzhľadom na kontext a účel, ktoré chce zákonodarca Únie dosiahnuť prijatím príslušnej časti Štokholmského programu¹⁷, uplatniteľné na akékoľvek vnútroštátne trestné konanie bez ohľadu na existenciu akéhokoľvek cezhraničného prvku v konkrétnej veci. Je to však aj kvôli podrobnému vysvetleniu (skutočne) pomerne sporných dôsledkov tohto návrhu, v ktorom by sa trestné konanie riadilo alebo neriadilo požiadavkami právnych predpisov EÚ na základe sotva predvídateľnej prítomnosti cezhraničného prvku kedykoľvek v priebehu konania (alebo dokonca po ňom), pre ktoré je úplne jasné, prečo to tak nemôže byť.

¹⁷ Pozri bod 43 vyššie.

53. Napokon dôvod, prečo sa celkový cezhraničný cieľ uvedený v primárnom práve vo všeobecnosti nemá používať na obmedzenie uplatniteľnosti nástrojov sekundárneho práva prijatých na tomto právnom základe za predpokladu, že takéto nástroje sekundárneho práva samy osebe neuvádzajú výslovne inak, je možné preukázať analýzou iných ustanovení zmluvy. Ďalší príklad by mohli poskytnúť harmonizačné opatrenia prijaté podľa článku 114 ZFEÚ. Tieto opatrenia musia spĺňať cieľ stanovený v článku 26 ZFEÚ. Druhý odsek článku 26 ZFEÚ uvádza, že jeho cieľom je vytvorenie vnútorného trhu „bez vnútorných hraníc, v ktorom je zaručený voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu...“. Je však viac-menej jasné, že základ v primárnom práve jednoducho neznamená, že právne predpisy prijaté podľa článku 114 ZFEÚ by boli uplatniteľné iba na cezhraničné situácie. Harmonizujúce legislatívne nástroje prijaté na tomto základe (alebo na základe jeho predchodcu) zahŕňajú napríklad smernicu 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách¹⁸, smernicu 2009/48/ES o bezpečnosti hračiek¹⁹, alebo smernicu 2011/7/ES o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách²⁰. Tieto nástroje sa však jednoznačne uplatňujú na čisto vnútroštátne právne situácie a nikto vážne nenavrhol, aby to bolo inak²¹, napríklad že ochrana pred nekalými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách by mala existovať iba v prípade cezhraničného prvku v konkrétnej veci (alebo prvok voľného pohybu).

54. Celkovo vzaté, v rozpore s návrhmi talianskej vlády sa uplatniteľnosť smernice 2012/13 neobmedzuje iba na prípady, ktoré majú „cezhraničný“ rozmer.

B. Príslušné ustanovenia smernice 2012/13

55. Vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania a predloženej prejudiciálnej otázke sa vnútroštátny súd výslovne odvoláva na článok 2 ods. 1, článok 3 ods. 1 písm. c) a článok 6 ods. 1, 2 a 3 smernice 2012/13 ako články, ktoré sú relevantné na posúdenie zlučiteľnosti vnútroštátnych ustanovení s právom EÚ.

56. Vo vyjadreniach poškodený vo vnútroštátnom konaní, všetky vlády, spomenuté v bode 25 vyššie, ako aj Komisia v podstate vyjadrili názor, že o týchto ustanoveniach ani žiadnom inom ustanovení smernice 2012/13 nie je možné skutočne tvrdiť, že sa nimi riadi situácia vo vnútroštátnom konaní.

57. Holandská vláda a subsidiárne aj poľská vláda zastávajú názor, že predmetný problém nespadá do pôsobnosti smernice 2012/13. Právo Únie preto nevyklučuje predmetné právne predpisy.

58. Maďarská vláda uvádza, že právo Únie neharmonizuje podmienky, pri ktorých splnení možno požiadať o uzavretie dohody o vine a treste. Je nutné rozlišovať medzi touto otázkou a otázkou, či obvinená osoba dostala potrebné informácie o zmene kvalifikácie skutkov, ktoré údajne spáchala, ktorá spadá do pôsobnosti článku 6 ods. 4 smernice 2012/13. Toto ustanovenie však nevyklučuje rozdiel v právnych účinkoch, akým je predmetný rozdiel.

59. Komisia rovnako poznamenáva, že článok 6 ods. 4 smernice 2012/13 nijako nenaznačuje spôsob, akým by sa mali obvineným osobám poskytovať informácie o zmene obvinenia. Neriadia sa ňou právne dôsledky vyplývajúce z poskytnutia informácií týkajúcich sa zmeny právnej kvalifikácie obvinenia.

18 Smernica Rady z 5. apríla 1993 (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

19 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 (Ú. v. EÚ L 170, 2009, s. 1).

20 Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 2011 (Ú. v. EÚ L 48, 2011, s. 1).

21 Pokiaľ ide o smernicu 2011/7, pozri napr. rozsudky z 1. júna 2017, Zarski (C-330/16, EU:C:2017:418), alebo z 15. decembra 2016, Nemeč (C-256/15, EU:C:2016:954). Pokiaľ ide o smernicu 93/13, pozri napríklad rozsudok z 15. januára 2015, Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14). Alebo pozri uznesenie z 3. apríla 2014, Pohotovosť (C-153/13, EU:C:2014:1854).

60. Súhlasím. Zatiaľ čo povinnosti vymedzené v smernici 2012/13 sa musia zohľadňovať v každom trestnom konaní, nezdá sa, že by ktorékoľvek z ustanovení citovaných vnútroštátnym súdom bolo priamo relevantné pre situáciu vo vnútroštátnom konaní. Žiadne z nich neukladá členským štátom žiadnu povinnosť, ktorá by vylučovala sériu udalostí, ku ktorým došlo na vnútroštátnej úrovni.

61. Je pravda, že článok 6 ods. 4 v spojení s článkom 6 ods. 1 a vzhľadom na odôvodnenie 29 smernice 2012/13 sa týka povinnosti členského štátu poskytnúť podozrivým alebo obvineným osobám bezodkladne informácie o akýchkoľvek zmenách obvinenia s cieľom zabezpečiť spravodlivé konanie a účinné uplatňovanie práva na obhajobu. Rovnako je pravda, že situácia v prejednávanej veci sa týkala zmeny obvinenia, ku ktorej došlo, keď bol obžalovaný informovaný o tom, že skutkom, z ktorých je obžalovaný, je v dôsledku jeho priznania možné zmeniť právnu kvalifikáciu.

62. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však vyplýva, že nikto netvrdí, že tieto informácie neboli poskytnuté alebo že neboli poskytnuté bezodkladne. To, čo sa napáda, je nemožnosť v danom štádiu konania požiadať o uzavretie dohody o vine a treste. V podstate to teda vyzerá tak, že sa naznačuje rovnosť medzi *schopnosťou v danom štádiu konania požiadať o uzavretie dohody o vine a treste* a *(úplným) právom na obhajobu*. Resp. zdá sa, že existuje nadmerné zohľadnenie všetkých možných následkov, ku ktorým dochádza v skorších fázach trestného konania, v nadväznosti na skutočnosť, že došlo k zmene obžaloby, a ich účinnému zaradeniu pod pojem práva na obhajobu.

63. Nemyslím si, že k článku 6 ods. 4, alebo k iným častiam článku 6 smernice 2012/13 by sa malo pristupovať týmto spôsobom. Ak by to tak bolo, potom čokoľvek a všetko, k čomu by došlo v trestnom konaní *po* zmene obvinenia, by spadalo do pôsobnosti článku 6 ods. 4 smernice 2012/13 a bolo by potenciálne vylúčené, čo je zjavne nesprávne. Takže aj napriek tomu, že rozhodne dochádza k určitému prekryvaniu „kľúčových slov“ („zmena obvinenia“, „spravodlivosť konania“) medzi článkom 6 ods. 4 a situáciou pred vnútroštátnym súdom, naďalej platí, že situácia vo vnútroštátnom konaní nie je situáciou, na ktorú sa mala uplatňovať táto smernica.

64. To prirodzene vyvoláva túto otázku: čo sa teda malo riadiť článkom 6 ods. 4? Inými slovami: ako by sa teda mali chápať v ňom obsiahnuté pojmy „informácie“ a „spravodlivé konanie“?

65. Po prvé, pojem *informácie* obsiahnutý v tomto ustanovení odkazuje na oznámenie zmeny obvinenia tak, aby mohla podozrivá alebo obvinená osoba primerane reagovať na obranu svojho postavenia. Informácie musia byť poskytnuté spôsobom, ktorý umožňuje dotknutej osobe účinne reagovať na každú zmenu opisu toho, z čoho je obvinená, a jeho právnej kvalifikácie.

66. Nemyslím si, že by sa článok 6 ods. 4 smernice 2012/13 mal vykladať tak, že predstavuje pre súdy členských štátov povinnosť poskytovať dotknutým osobám informácie týkajúce sa akéhokoľvek a každého dôsledku, ktorý zmena obvinenia môže vyvolať *v celom* trestnom konaní²², a určite nie im priznať právomoc zabrániť vzniku takéhoto následku. Právo na informácie nie je možné chápať ako náhradu za právne poradenstvo ani za „bránu“ k preskúmaniu zákonnosti akéhokoľvek a každého prvku trestného konania po oznámení informácií, keďže každý prvok vyskytujúci sa v rámci daného trestného konania pravdepodobne zahŕňa určitý druh informácie.

67. Správny rozsah pôsobnosti článku 6 ods. 4 by sa mal posudzovať vzhľadom na celkový systém smernice 2012/13. Smernica 2012/13 začína vymedzením svojho predmetu úpravy a rozsahu pôsobnosti. Článok 1 stanovuje, že uvedená smernica sa týka „práva na informácie podozrivých alebo obvinených osôb o ich právach v trestnom konaní a o obvinení vznesenom voči nim“ a článok 2 stanovuje, že „sa vzťahuje na akékoľvek osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia konania“. Následne článok 3 smernice 2012/13 ukladá členským štátom povinnosť poskytnúť dotknutým osobám

²² A tým určitým spôsobom nahradiť úlohu právneho zástupcu, ku ktorému musí byť zaručený prístup podľa článku 3 ods. 1 písm. a) smernice 2012/13.

informácie aspoň o právach, ktoré majú a ktoré sú uvedené v uvedenej smernici. Právo na informácie o obvinení uvedené v tomto zozname je ako jediné následne podrobne rozpracované v článku 6. článok 4 sa týka povinnosti poskytnúť zatknutej alebo zadržanej osobe poučenie o štyroch ďalších kategóriách práv. Iba právo na prístup k spisovému materiálu uvedené v tomto zozname je ďalej uvedené v článku 7 smernice 2012/13.

68. Je teda zrejme, že *povinnosť poskytnúť informácie* podľa článku 6 ods. 4 smernice 2012/13 jednoducho nemala za cieľ pokryť všetky možné aspekty trestného konania. Uvedený pojem, použitý v tomto kontexte, by sa mal chápať ako (obmedzený) odkaz na obvinenie (a jeho zmenu), to znamená na podrobnosti o skutkoch, ktorých sa obvinená osoba „údajne dopustila a na ktorých je obvinenie založené, [a na] právnu kvalifikáciu“²³. Tieto informácie musia byť poskytnuté spôsobom, ktorý zabezpečí, že obvinená osoba bude schopná ich pochopiť, odpovedať a spochybníť, ak si to bude želať.

69. Po druhé, pojem *spravodlivé konanie* je naopak skutočne široký. Ako v zásade vysvetlil Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), týka sa preskúmania trestného konania posudzovaného ako celok s ohľadom na osobitosti a okolnosti veci.²⁴ Z toho vyplýva, že nie každý incident v trestnom konaní znamená porušenie spravodlivého konania, ale samozrejme niektoré, v závislosti od svojho významu v rámci daného konania, ho porušovať môžu.²⁵

70. V prejednávanej veci a v súvislosti s prejudiciálnou otázkou položenou vnútroštátnym súdom však posúdenie rešpektovania spravodlivého konania nevyhnutne súvisí s právami výslovne upravenými smernicou 2012/13. Inými slovami, spravodlivosť by sa mala posudzovať s prihliadnutím na tieto práva, a nie vo všeobecnosti, oddelene od práv zaručených touto smernicou. Musí existovať normatívna korelácia medzi vecným rozsahom pôsobnosti smernice 2012/13 a pojmom spravodlivé konanie. Ak by existovala iná možnosť, všetky aspekty vnútroštátnych trestných konaní by sa zrazu stali predmetom posúdenia, pokiaľ ide o spravodlivosť konania a/alebo rešpektovanie práva na obhajobu.

71. Inými slovami, konkrétne povinnosti vymedzené v smernici 2012/13 sú *konkrétnym vyjadrením* toho, ako sa má zaručiť spravodlivé konanie vo vzťahu k poskytovaniu informácií obvineným a podozrivým osobám. Určite existujú aj iné aspekty trestného konania, ktoré sú dôležité na zabezpečenie tejto spravodlivosti, ako napr. právo na prístup k obhajcovi, právnu pomoc, právo na tlmočenie a preklad, procesné záruky pre deti alebo prezumpcia neviny. Všetky tieto aspekty môžu byť upravené konkrétnymi smernicami.²⁶ Ostatné aspekty, na ktoré sa tieto smernice alebo smernica 2012/13 neuplatňuje, ako napr. podmienky uplatniteľnosti dohody o vine a treste, sa naďalej riadia vnútroštátnym trestným právom.

72. Skutočnosť, že táto, ako aj iné otázky môžu byť skutočne relevantné pre *celkovú* spravodlivosť konania, nie je možné použiť na výklad článku 6 ods. 4 smernice alebo jej iných ustanovení tak všeobecným spôsobom, aby to oprávňovalo preskúmanie zákonnosti každého aspektu trestného konania bez ohľadu na to, ako je vzdialený od konkrétnej povinnosti uvedenej v samotnej smernici 2012/13. Smernica 2012/13 používaná týmto spôsobom by už nebola nástrojom minimálnej harmonizácie konkrétnych prvkov práva na obhajobu, ktoré výslovne upravuje, ale stala by sa

23 Rozsudok ESLP z 25. marca 1999, Pélissier a Sassi v. Francúzsko (CE:ECHR:1999:0325JUD002544494, bod 51).

24 V tejto súvislosti pozri rozsudok ESLP z 24. novembra 1993, Imbrioscia v. Švajčiarsko (CE:ECHR:1993:1124JUD001397288, bod 38 in fine); rozsudok ESLP z 24. septembra 2009 Piščalnikov v. Rusko (CE:ECHR:2009:0924JUD000702504, bod 64); rozsudok ESLP z 13. októbra 2005, Bracci v. Taliansko (CE:ECHR:2005:1013JUD003682202, bod 51).

25 V tomto zmysle ESLP v kontexte článku 6 EDLP (a prístupu k právnenému zástupcovi) pripomína, že cieľom dohovoru je „zaručiť nie práva teoretické alebo iluzórne, ale práva, ktoré sú praktické a účinné“, a že pridelenie právneho zástupcu samo osebe nezabezpečuje účinnosť pomoci, ktorú môže poskytnúť obvinenému. Pozri napríklad rozsudok ESLP (veľká komora) z 27. novembra 2008, Salduz v. Turecko (CE:ECHR:2008:1127JUD003639102, bod 51).

26 Pozri poznámku pod čiarou č. 15.

nástrojom, ktorý by otváral dvere na preskúmanie zákonnosti každého prvku vnútroštátneho trestného konania. To podľa môjho názoru mohlo byť sotva zámerom zákonodarcu Únie. Určite by to nemalo byť prístupom tohto Súdneho dvoru pri výklade smernice 2012/13 a iných smerníc prijatých na základe Štokholmského programu.

73. Vzhľadom na vyššie uvedené znie môj predbežný záver tak, že smernica 2012/13 sa musí vykladať v tom zmysle, že nevyklučuje také procesné pravidlá, ako sú tie, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, ktoré umožňujú obvinenej osobe požiadať o uzavretie dohody o vine a treste po začatí súdneho konania iba vtedy, ak došlo k zmene obžaloby, ktorá je skutkovej povahy, a nie v prípade zmeny právnej povahy.

C. Dôsledky článku 48 ods. 2 Charty pre prejednávajúcu vec

74. Svojou prejudiciálnou otázkou vnútroštátny súd tiež vyzýva Súdny dvor, aby preskúmal dôsledky článku 48 Charty pre prejednávajúcu vec. Keďže sa prvý odsek tohto ustanovenia týka prezumpcie nevinoty, zdá sa, že relevantný je iba druhý odsek. Druhý odsek uvádza, že „každý, kto je obvinený, má zaručené právo na obhajobu“.

75. Úloha Charty pri výklade a uplatňovaní v podstate procesných právnych nástrojov, ktoré vyjadrujú a objasňujú jej vlastné ustanovenia, by mohli spôsobiť určitý zmätok (2). Než však pristúpim k analýze tejto otázky, je potrebné objasniť prvú otázku, či uvedený prípad spadá do rozsahu pôsobnosti práva Únie a v tom prípade sa uplatňuje Charta (1).

1. Rozsah pôsobnosti práva Únie

76. Je na mieste pripomenúť, že „základné práva zaručené v právnom poriadku Únie sa uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Únie, avšak nie mimo týchto situácií“²⁷.

77. Ako však vyplýva z mojej analýzy v predchádzajúcej časti, čo so skutočnosťou, že *osobitná* otázka nastolená v konaní vo veci samej, a to možnosť obvinenej osoby požiadať o uzavretie dohody o vine a treste, nie je *osobitne* upravená v článku 6 ods. 4 alebo ktorýmkoľvek iným ustanovením smernice 2012/13? Znamenalo by to, že Charta by nebola *všeobecne* uplatniteľná na účely posudzovania, ktoré viedlo k tomuto záveru?

78. Nemyslím si, že takéto stanovisko je udržateľné. Ako bolo uvedené vyššie, sekundárne právo Únie, konkrétne smernica 2012/13, sa musí vo všeobecnosti uplatňovať na situáciu, akou je situácia v konaní vo veci samej.²⁸ Po podrobnej výkladovej analýze tohto nástroja (vrátane výkladu jeho pojmov vo svetle Charty) jednoducho neupravuje žiadnu konkrétnu povinnosť, ktorá by vylučovala dotknutú vnútroštátnu právnu úpravu. Inými slovami, smernica 2012/13 zostáva na základe skutkových okolností v konaní vo veci samej (možno) uplatniteľná napriek tomu, že následné skutočné posúdenie veci môže viesť (ako vedie v posudzovanej veci) k záveru, že smernica (vyložená vo svetle Charty) nevyklučuje konkrétny vnútroštátny právny predpis.

²⁷ Rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 19).

²⁸ Pozri bod 29 vyššie.

79. Ak by sme v takejto veci tvrdili opak, predstavovalo by to opačnú argumentáciu vychádzajúcu zo záveru, ktorý už bol prijatý: pretože ani smernica 2012/13, ani Charta účinne nevylučujú určitý vnútroštátny právny predpis (výsledok): nie sú ani uplatniteľné. Aby sme však dospeli k takémuto záveru, museli sme vykonať viacero výkladových posúdení, v ktorých sa obe vo všeobecnosti uplatňovali.²⁹

80. Okrem toho by mohlo byť tiež užitočné pripomenúť, že existuje niekoľko spôsobov, akými by sa Charta mohla uplatňovať na danú vec. Toto uplatnenie nie je obmedzené iba na (ne)priame preskúmanie zákonnosti vnútroštátnych právnych predpisov a ich zlučiteľnosti s Chartou, ale môže sa týkať aj prvkov konformného výkladu tak vnútroštátnych predpisov, ako aj samotného práva Únie. Na vykonanie analýzy relevantného ustanovenia smernice 2012/13 a určenie jej rozsahu pôsobnosti a podstatného obsahu je v prejednávanej veci potrebné primerane zohľadniť Chartu.³⁰ Práve v tomto zmysle sa Charta „uplatňuje“.

81. Celkovo povedané, kdekoľvek sa právo Únie vydá alebo vždy, keď ho bude nutné vykladať, Charta ho bude nasledovať. Taký je osud „tieňa“³¹. Preto pri skúmaní dôsledkov smernice 2012/13 na situáciu v konaní vo veci samej sa musí Charta uplatňovať. Toto všeobecné tvrdenie je však pomerne neurčité vo vzťahu ku kľúčovej otázke, konkrétne, aká má byť úloha Charty v situáciách, akou je prejednávaná situácia.

2. Osobitná úloha Charty v prejednávanej veci

82. Osobitnú úlohu Charty v prejednávanej veci si možno predstaviť prostredníctvom troch možných scenárov. Ich premenné sú: i) na čo má dosah ustanovenie Charty (na právo Únie alebo na vnútroštátne právo) a ii) akú funkciu majú ustanovenia Charty (štandard na preskúmanie zákonnosti alebo konformný výklad)?

83. *Po prvé*, Charta by sa mohla použiť ako štandard na preskúmanie platnosti predmetného ustanovenia práva Únie. Tak to bude vždy: kedykoľvek sa (hmotné, sekundárne) právo Únie uplatní, Charta ho bude kontrolovať.³² V tejto súvislosti treba uviesť, že námietka nezákonnosti akéhokoľvek ustanovenia smernice 2012/13 nebola uplatnená.

84. *Po druhé*, Charta sa musí používať ako nástroj konformného výkladu na určenie významu neurčitých pojmov práva Únie, či už ide o výklad týchto pojmov v samotnom práve Únie, alebo o rovnakú činnosť vo vzťahu k vykonávaným opatreniam vnútroštátneho práva.

85. *Po tretie*, keď členské štáty „vykonávajú“ právo Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty, musia dodržiavať práva zaručené Chartou. V tomto scenári špecifické ustanovenie práva Únie slúži ako „vstupná brána“ pre posudzovanie práv Charty. To platí bez ohľadu na to, či konkrétny nástroj práva Únie obsahuje výslovný odkaz na základné práva. Týmto spôsobom sa základné práva vo veľkej miere uplatňujú priečne, to znamená nezávisle od presného hmotného obsahu príslušného ustanovenia práva Únie, ktoré pôvodne vyvolalo ich uplatniteľnosť.

29 Takáto situácia by pripomínala situáciu, ak by som do môjho domu zavolať inštalatéra, aby mi nainštaloval novú umývačku riadku, ktorú som kúpil do svojej kuchyne. Po starostlivom premeraní priestoru a kontrole novej umývačky riadu by však inštalatér zistil, že tento typ stroja nie je možné zapojiť do konkrétneho odpadového systému môjho domu. Pretože inštalatér nebol schopný nainštalovať stroj podľa môjho želania, mal by som predstierať, že nikdy nadošiel, a odmietnuť mu zaplatiť?

30 Pozri napríklad rozsudok z 24. apríla 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, bod 80).

31 Metafora je vypožičaná z LENAERTS, K., GUTIÉRREZ-FONS, J. A.: The Place of the Charter in the EU Constitutional Edifice. In: PEERS, S., HERVEY, T., KENNER, J., a WARD, A.: *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, C.H. Beck, Hart, Nomos, 2014, s. 1560 až 1593, na s. 1568.

32 Pozri napríklad rozsudky z 8. apríla 2014, Digital Rights Ireland a i. (C-293/12 a C-594/12, EU:C:2014:238), alebo z 9. novembra 2010, Volker und Markus Schecke a Eifert (C-92/09 a C-93/09, EU:C:2010:662).

86. Najmä „procesné“ ustanovenia Charty sa v skutočnosti takto všeobecne uplatňujú v súvislosti s hmotnými ustanoveniami sekundárneho práva Únie, ktoré samy osebe neobsahujú žiadne ustanovenia alebo iba obmedzený počet ustanovení o spôsobe svojho vykonávania. Súdny dvor určil, že procesné základné práva, ako je právo byť vypočutý, sa musia dodržiavať aj vtedy, keď ich výslovne neupravujú ustanovenia práva Únie, ktoré zakladajú hmotnoprávne práva alebo povinnosti. Zásada dodržiavania práva na obranu sa konkrétne uplatní, keď členské štáty konajú v rámci pôsobnosti práva Únie alebo prijímajú rozhodnutia patriace do jeho pôsobnosti, napriek tomu, že uplatniteľná právna úprava Únie výslovne nestanovuje konkrétne procesné požiadavky.³³ Takto sa ustanovenia Charty pravdepodobne použijú ako štandardy na preskúmanie zákonnosti ustanovení vnútroštátneho práva. Medzi významné príklady v tejto oblasti patrí zákon o DPH a vnútroštátne daňové postupy.³⁴

87. Bolo by možné uvažovať o takomto použití Charty so zreteľom na smernicu 2012/13 a v prejednávanej veci na otázku dostupnosti dohody o vine a treste?

88. Pokiaľ sa nemá uplatňovanie Charty zmeniť na skutočnú „hru tieňov“, nemyslím si, že by to tak mohlo byť. Ak sa vrátim k už vyššie uvedenej metafore, poňatie ustanovenia Charty ako tieňa práva Únie sa opiera o domnienku, že existuje hmotnoprávny pojem práva Únie, ktorý v prvom rade vrhá (procesný) tieň. Je však ťažké si predstaviť, aký procesný, vykonávací tieň by vrhlo procedurálne ustanovenie, ktoré sa prekrýva so samotným ustanovením Charty alebo ktoré ho ďalej vykonáva. Tiene nemôžu vrhať svoje vlastné tiene.

89. Preto, ak prestaneme používať podobenstvá s tieňmi, v prípade procesných práv, ktoré sa prekrývajú s ustanovením Charty (a ktoré ho ďalej rozvíjajú)³⁵, ako sú napr. procesné práva upravené smernicou 2012/13, Charta nemôže slúžiť ako nezávislý a ďalší štandard preskúmania zákonnosti vnútroštátnych ustanovení, ktoré zjavne nepatria do rozsahu pôsobnosti tohto nástroja sekundárneho práva, a tak rozširovať rozsah pôsobnosti práva Únie.

90. Návrhy v opačnom zmysle by v prejednávanej veci znamenali, že samotná skutočnosť, že článok 6 ods. 4 smernice 2012/13 uvádza právo na obhajobu (a spravodlivé konanie, ak sa posudzuje v kontexte článku 6 ods. 1 tej istej smernice), by umožňovala posudzovanie zákonnosti akéhokoľvek prvku vnútroštátneho trestného konania vo svetle pojmu práva na obhajobu a spravodlivý proces tak, ako ich zaručuje Charta. Podľa tohto prístupu by sa na počiatočnú „bránu“, ktorá umožnila prístup k Charte, jednoducho zabudlo.³⁶

91. Je na mieste pripomenúť, že právomoc tohto Súdneho dvora, pokiaľ ide o Chartu, ak sa uplatňuje na členské štáty, je definovaná *funkčne*. Je spojená s uplatniteľnosťou ustanovenia daného sekundárneho alebo primárneho práva Únie. Pokiaľ ide o vykonávanie práva Únie členskými štátmi, takúto právomoc je nutné zreteľne odlišovať od *inherentnej* právomoci v oblasti základných práv³⁷, ktorá je spravidla v právomoci vnútroštátnych ústavných súdov a právomoci ESLP.

33 Pozri napríklad rozsudky z 18. decembra 2008, Sopropé (C-349/07, EU:C:2008:746, bod 38); z 3. júla 2014, Kamino International Logistics a Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 a C-130/13, EU:C:2014:2041, bod 31 a citovanú judikatúru), a z 5. novembra 2014, Mukarubega (C-166/13, EU:C:2014:2336, bod 49 a citovanú judikatúru).

34 Príklady z judikatúry sú uvedené v mojich návrhoch vo veci Ispas (C-298/16, EU:C:2017:650, body 35 až 54).

35 Odôvodnenie 41 smernice 2012/13, ktoré uvádza, že táto smernica „rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré boli uznané najmä v charte. Cieľom tejto smernice je najmä podpora práva na slobodu, práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu. Podľa toho by sa mala aj implementovať“. Odôvodnenie 42 uvádza, že ustanovenia uvedenej smernice, „ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDLP, by sa mali vykladať a vykonávať v súlade s týmito právami, ako ich vykladá judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva“.

36 Analogicky pozri aj analýzu v návrhoch, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Komisia/Maďarsko (Práva na užívanie poľnohospodárskych pozemkov) (C-235/17, EU:C:2018:971, bod 71 a nasl., najmä body 97 a 98). V konaní v tejto veci samotná Komisia žiada Súdny dvor, aby okrem iného posúdil zlučiteľnosť vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sa odchyľujú od jednej zo základných slobôd, s článkom 17 Charty posudzovaným samostatne.

37 Ktoré má vlastne aj Súdny dvor Európskej únie, avšak v súlade s článkom 51 ods. 1 Charty iba vo vzťahu k „inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram Únie“.

92. Pokiaľ ide o tretiu možnosť uplatnenia Charty opísanú vyššie, je možné dospieť k záveru, že vo veciach, akou je aj prejednávaná vec, Charta nemôže byť použitá na rozšírenie rozsahu pôsobnosti a obsahu procesných povinností vymedzených v príslušnom právnom predpise sekundárneho práva Únie, aby sa vytvorili povinnosti týkajúce sa transpozície, ktoré zjavne neexistujú podľa tohto konkrétneho právneho predpisu sekundárneho práva.

93. Ak sa vrátim k *druhej* možnosti uvedenej vyššie, výklad v súlade s Chartou je vo všeobecnosti povinný. Zastávam teda názor (ktorý v zásade navrhuje Komisia), že v prejednávanej veci je nutné odkazovať na Chartu na určenie správneho výkladu pojmov používaných smernicou 2012/13 vrátane v prejednávanej veci práva na bezodkladné poskytnutie informácií o každej zmene obvinenia v zmysle článku 6 ods. 4 tejto smernice.³⁸

94. Pri výklade článku 6 ods. 3 EDLP (ktorý je rovnocenný s článkom 48 ods. 2 Charty³⁹), a konkrétnejšie, pri výklade článku 6 ods. 3 písm. a) EDLP (ktorý sa týka práva byť informovaný o obvinení) EDLP zdôraznil, že osobitná pozornosť sa musí venovať oznámeniu obvinenia (t. j. údajne spáchaným skutkom, na ktorých je obvinenie založené, ako aj ich právnej kvalifikácii), pretože tieto prvky „zohrávajú v trestnom procese rozhodujúcu úlohu...“. Hoci toto ustanovenie EDLP nestanovuje žiadny konkrétny spôsob, ktorým má byť obvinená osoba informovaná, je spojený s právom obvinenej osoby na prípravu svojej obhajoby podľa článku 6 ods. 3 písm. b) a jeho rozsah „musí byť posudzovaný najmä so zreteľom na všeobecnejšie právo na spravodlivé súdne konanie zaručené článkom 6 ods. 1 dohovoru...“⁴⁰. EDLP, ktorý sám vychádzal z týchto úvah, skonštatoval, že v situáciách, v ktorých súd druhej inštancie zmenil právnu kvalifikáciu predmetných skutkov až v štádiu konania, v ktorom bol vydaný rozsudok, došlo k porušeniu EDLP. Kvôli tomu obvinená osoba v podstate nemala žiadnu možnosť brániť sa.⁴¹

95. Podobne v rozsudku vo veci Covaci Súdny dvor uviedol⁴², že hoci „smernica 2012/13 neupravuje postupy, akými musia byť informácie o obvinení podľa článku 6 uvedenej smernice poskytnuté tejto osobe..., tieto postupy nemôžu ohroziť cieľ, ktorý je okrem iného uvedený v článku 6 smernice 2012/13, ktorý (ako to tiež vyplýva z odôvodnenia 27 preambuly uvedenej smernice) spočíva v tom, že podozrivým alebo obvineným osobám sa umožní... pripraviť si svoju obhajobu, a v zaručení spravodlivého konania“⁴³.

96. Napriek tomu, vzhľadom na takéto chápanie predmetných pojmov, nikto neargumentoval, že nedošlo k rýchlemu poskytnutiu informácií o zmene obžaloby, čo by znamenalo, že obžalovaný bol zbavený možnosti brániť sa v riadnom zmysle tohto slova. Z tohto dôvodu mi nie je jasné, ako by došlo k znemožneniu vzniku predmetnej situácie vo vnútroštátnom konaní úvahami o práve na obhajobu alebo o spravodlivom procese.

38 Spôsobom v skutočnosti už vykonaným v bodoch 68 a 69 vyššie.

39 Ako by to vyplývalo z článku 52 ods. 3 Charty, ako aj z vysvetliviek k Charte základných práv (2007/C 303/02), „Vysvetlivky k článku 48 – Presumpcia nevinny a právo na obhajobu“.

40 Rozsudok ESLP z 25. januára 2011, Block v. Maďarsko (CE:ECHR:2011:0125JUD005628209, body 20 a 21).

41 Rozsudok ESLP z 25. marca 1999, Pélissier a Sassi v. Francúzsko (CE:ECHR:1999:0325JUD002544494, body 54 a 62), a rozsudok ESLP z 25. januára 2011, Block v. Maďarsko (CE:ECHR:2011:0125JUD005628209, bod 24).

42 Pokiaľ ide o prejudiciálnu otázku, či článok 2, článok 3 ods. 1 písm. c) a článok 6 ods. 1 a 3 smernice 2012/13 bráni právnej úprave členského štátu, ktorá v rámci trestného konania ukladá obvinenej osobe bez trvalého pobytu na území členského štátu povinnosť určiť splnomocnenca na doručenie trestného rozkazu, ktorý sa jej týka, pričom lehota na podanie odporu voči tomuto rozkazu začína plynúť už jeho doručením uvedenému splnomocnencovi.

43 Rozsudok z 15. októbra 2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, body 62 a 63).

97. Opäť by som chcel zdôrazniť, že túto pripomienku vykonávam v rámci článku 6 ods. 4 smernice 2012/13 a že sa netýka posudzovania predmetnej situácie s právom na obhajobu alebo právom na spravodlivý proces „vo všeobecnosti“. Ak má konformný výklad zostať „výkladom“, nemôže zmeniť rozsah pôsobnosti predmetného nástroja sekundárneho práva. Ak by zmena rozsahu bola možná, potom by konformný výklad mohol pomerne rýchlo obísť obmedzenia článku 51 ods. 1 Charty.

98. Takéto skryté priame uplatňovanie Charty by mohlo mať nasledujúcu formu: po prvé, ustanovenie, akým je článok 6 ods. 4 smernice 2012/13, by odkazovalo na neurčitý právny pojem, ako napr. „spravodlivosť konania“ alebo „účinné uplatňovanie práva na obhajobu“ uvedený v článku 6 ods. 1. Po druhé, keďže samotná smernica tieto pojmy nevymedzuje, vysvetlenie ich obsahu by sa prostredníctvom komfortného výkladu hľadalo v ustanoveniach Charty alebo prostredníctvom článku 52 ods. 3 Charty, EDLP a judikatúry ESLP. Po tretie, (prirodzene dosť široký) rozsah a význam týchto pojmov vyňatých z tohto kontextu by sa následne vrátil späť na úroveň sekundárneho práva Únie pri určitom opomenutí rozsahu pôsobnosti konkrétneho ustanovenia sekundárneho práva, z ktorého bol daný pojem vyňatý. Po štvrté, vnútroštátne právne predpisy by sa začali vo všeobecnosti posudzovať z hľadiska ich zlučiteľnosti s pojmami „spravodlivosť konania“ a „právo na spravodlivý proces“, pričom rozsah týchto pojmov by sa oddelil od skutočného rozsahu pôsobnosti predmetného nástroja sekundárneho práva.

99. Z tých istých dôvodov, ktoré som uviedol vyššie, pokiaľ ide o tretiu možnosť⁴⁴, je možné iba zopakovať, že to nie je spôsob, akým by sa mala Charta v takom kontexte používať. Ak by to tak bolo, potom by sa konformný výklad rýchlo zmenil na zamaskované priame preskúmanie zákonnosti, pričom sekundárne právo Únie by nepôsobilo ako funkčné obmedzenie právomoci tohto Súdneho dvora vo veciach základných práv, ale skôr ako chabo zamaskovaná brána pre uplatňovanie inherentnej právomoci vo veciach posudzovania zákonnosti základných práv vo vzťahu k právnym predpisom ktoréhokoľvek členského štátu.

100. Vzhľadom na tieto úvahy môj záver znie, že článok 48 ods. 2 Charty, ani v spojení s článkom 6 ods. 4 smernice 2012/13, ani keď sa posudzuje samostatne, nič nemení na už dosiahnutom výsledku: Právo Únie nevylučuje také procesné pravidlá, ako sú tie, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, ktoré umožňujú obvinenej osobe požiadať o uzavretie dohody o vine a treste po začatí súdneho konania iba vtedy, ak došlo k zmene obžaloby, ktorá je skutkovej povahy, a nie v prípade zmeny právnej povahy.

V. Návrh

101. Vzhľadom na predchádzajúcu analýzu navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal Tribunale di Brindisi (súd v Brindisi, Taliansko) takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní a článok 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie nebránia takým procesným pravidlám, akými sú tie, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, ktoré umožňujú obvinenej osobe požiadať o uzavretie dohody o vine a treste po začatí súdneho konania iba vtedy, ak došlo k zmene obvinenia, ktorá je skutkovej povahy, a nie v prípade zmeny právnej povahy.

⁴⁴ Pozri body 88 až 90 vyššie.